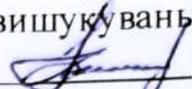

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БУДІВНИЦТВА ТА ТРАНСПОРТУ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри
архітектури та
інженерних вишукувань
Бородай Д.С.

“ 15 ” серпня 2025р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ОС «БАКАЛАВР»

галузь знань: 19 «Архітектура та будівництво»
спеціальність: 191 «Архітектура та містобудування»

тема: **Центр соціальної допомоги в м. Суми**

Затверджено наказом по університету № 4090-освід «12» 12 2024 року

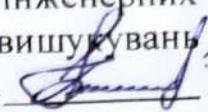
Виконала студентка 4-го курсу
групи АРХ 2101

Тетяна ПОЖИЛЕНКОВА

Керівник:

к.арх., доц. Дмитро БОРОДАЙ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри
архітектури та інженерних
вишукувань
Бородай Д.С.

“ 15 ” серпня 2025р.

ЗАВДАННЯ
до кваліфікаційної роботи бакалавра
спеціальності 191 «Архітектура та містобудування»

Тема кваліфікаційної роботи

Центр соціальної допомоги в м. Суми

Вихідні дані для проектування:

Район будівництва м. Суми, вул. Харківська

Перелік складових, що підлягають розробці:

Містобудівні рішення: схема ситуаційного плану ділянки, схема зонування території м. Суми, аналіз транспортної та функціональної інфраструктури, розробка генерального плану ділянки з благоустроєм території.

Об'ємно-просторові рішення: розробка фасадів будівлі центру соціальної допомоги, розріз будівлі, видові та перспективні 3D зображення об'єкту з усіх точок зорового сприйняття, розробка інтер'єру.

Архітектурно-планувальні рішення: розробка креслень планів поверхів будівлі центру соціальної допомоги у відповідних розмірах, масштабах з експлікаціями та функціональним зонуванням приміщень.

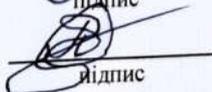
Конструктивні рішення: загальна конструктивна схема центру соціальної допомоги, що чітко визначена на планах поверхів будівлі та кресленні розрізу.

Керівник

підпис

к. арх., доц. Бородай Дмитро Сергійович
науковий ступінь, вчене звання, Прізвище, Ім'я, По батькові

Студентка

підпис

Пожиленкова Тетяна Дмитрівна

Прізвище, Ім'я, По батькові

АНОТАЦІЯ

Студентка

Пожиленкова Т.Д.

Тема кваліфікаційної роботи бакалавра:

Центр соціальної допомоги в м. Суми

Склад кваліфікаційної роботи бакалавра:

Містобудівельні рішення: розроблено схему ситуаційного плану, генеральний план ділянки проектування та схему зонування території м. Суми.

Об'ємно-просторові рішення: розроблено об'ємно-просторову композицію будівлі центру соціальної допомоги, фасади будівлі, розроблено перспективні 3D- зображення, вирішено стилістичне забарвлення фасадів будівлі центру соціальної допомоги.

Архітектурно-планувальні рішення: розроблено плани першого, другого, третього та підвального поверхів будівлі центру соціальної допомоги з функціональним зонуванням та меблями на планах.

Конструктивні рішення: розроблено конструктивну схему будівлі центру соціальної допомоги в м. Суми, визначено основні несучі та огорожувальні конструкції.

Інженерний благоустрій і ландшафтна організація території: розроблено генеральний план центру соціальної допомоги з елементами благоустрою та ландшафтним дизайном.

Перелік графічної частини кваліфікаційної роботи бакалавра

Схема зонування території м. Суми, Схема ситуаційного плану (М 1:2000), Генеральний план (М 1:500), План на відмітці -3.100 (М 1:200) План на відмітці +0.000 (М 1:100), План на відмітці +3.600 (М 1:100), План на відмітці +7.600 (М 1:100), Фасад 1-12 (М 1:100), Фасад 12-1 (М 1:100), Фасад А-Л (М 1:100), Фасад Л-А (М1:100), Розріз 1-1 (М1:100), перспективні зображення будівлі, фотофіксація ділянки проектування, експлікації приміщень, умовні позначення

ЗМІСТ

1. ВСТУП, АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ _____	4
2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ _____	8
3. МІСТОБУДІВНЕ РІШЕННЯ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ В МІСТІ СУМИ _____	21
4. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНЕ РІШЕННЯ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ В М. СУМИ _____	33
5. КОНСТРУКТИВНЕ РІШЕННЯ БУДІВЛІ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ В М. СУМИ _____	43
6. ІНЖЕНЕРНИЙ БЛАГОУСТРІЙ ТА ЛАНДШАФТНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ _____	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ _____	51

1. ВСТУП, АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

У сучасних умовах соціально-економічних трансформацій в Україні особливої ваги набуває питання ефективної організації простору для надання соціально значущих послуг населенню. Одним із ключових напрямів розвитку сфери громадського обслуговування є створення сучасних центрів соціальної допомоги, які мають відповідати принципам доступності, відкритості, багатофункціональності та орієнтації на потреби громади.

Застарілі архітектурно-планувальні рішення державних установ, що часто базуються на роз'єднаних кабінетах і складних комунікаційних схемах, які наразі не відповідають сучасним потребам організаційного простору. Натомість, нові підходи до проєктування громадських закладів, зокрема центрів соціального спрямування, передбачають реалізацію відкритих функціональних середовищ, формування просторів типу «єдиного вікна», а також застосування гнучких планувальних модулів з урахуванням безбар'єрності та ергономіки.

Важливу роль у формуванні ефективного архітектурного середовища відіграє дотримання нормативно-правової бази, зокрема положень ДБН В.2.2-17:2006 «Громадські будинки і споруди», ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а також ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010, що регламентують функціонально-планувальну організацію будівель соціального призначення та впровадження цифрових технологій у сфері обслуговування населення.

Актуальність теми також зумовлена необхідністю створення архітектурних рішень нового покоління, які не лише забезпечать комфортне надання послуг, а й сприятимуть формуванню позитивного іміджу державних інституцій як сервісних структур, орієнтованих на людину. Проєктування таких центрів є важливим елементом реформування інфраструктури соціального захисту населення, що є одним із пріоритетів державної політики. Фінансування сфери соціального обслуговування, включно з функціонуванням та оновленням центрів соціальної допомоги, здійснюється за рахунок державного і місцевих бюджетів. Така модель фінансового забезпечення дозволяє не лише покривати

експлуатаційні витрати, але й спрямовувати кошти на модернізацію архітектурної інфраструктури, впровадження інноваційних просторових рішень і підвищення якості послуг для населення.

Забезпечення сталої роботи таких закладів та розвиток їх просторово-організаційної структури є одним із чинників формування сервісно-орієнтованої держави. У цьому контексті держава позиціонується як інституція, що не лише регламентує, а й активно формує комфортне середовище для взаємодії з громадянами, сприяючи соціальній інтеграції та підтримці вразливих категорій населення. Архітектурне середовище при цьому виступає не лише фізичною оболонкою, а й інструментом формування нової моделі спілкування між суспільством та державними структурами.

Трансформація суспільного запиту також стимулює переосмислення типології таких установ: з формально-бюрократичних споруд вони мають перетворитися на інтегровані соціальні хаби, де надається широкий спектр сервісів у комфортних, ергономічно організованих умовах. Така трансформація передбачає не лише інженерну модернізацію, а й створення нової архітектурної ідентичності, що відображатиме відкритість, прозорість і довіру до соціальних інституцій. Формування архітектурних концепцій центрів соціальної допомоги потребує ґрунтовного науково-практичного підходу, що враховує як нормативні обмеження, так і зміну суспільних очікувань, а також інтеграцію новітніх технологій у структуру функціонального середовища. Зростаючий суспільний запит на функціональні й доступні центри соціальної допомоги свідчить про нагальну потребу в нових архітектурних рішеннях, що базуються на принципах зручності, інклюзивності та оперативності. В умовах реформування сфери соціального забезпечення дедалі більшої актуальності набуває створення просторового середовища, яке забезпечує ефективне та гнучке надання державних сервісів з урахуванням соціальної мобільності населення.

Сучасні центри соціального обслуговування мають формувати єдиний простір взаємодії громадян і держави, де функціональне зонування, раціональна логістика переміщень, безбар'єрний доступ та інформаційна доступність

виступають невід’ємними складовими архітектурного проектування. Простори такого типу вже не сприймаються як формальні адміністративні будівлі - вони трансформуються в інфраструктурні ядра громади, що сприяють формуванню довіри до державних інституцій. Проектування центрів соціальної допомоги передбачає інтеграцію багатьох функцій - від прийому громадян і надання консультацій до організації мультимедійних зон очікування, уніфікованих вікон обслуговування, кімнат для тимчасового перебування дітей або маломобільних осіб. Такі рішення мають спиратися на сучасну нормативну базу, зокрема положення ДБН В.2.2-17:2006, ДБН В.2.2-40:2018, ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010, які регламентують вимоги до функціонально-просторової організації, безпеки та інклюзивності громадських будівель.

Особливу архітектурну цінність становить впровадження принципів адаптивності архітектурного середовища, що дозволяє змінювати функціональні модулі залежно від актуальних запитів громади. Саме в таких просторах реалізується концепція «архітектури сервісу» - коли фізичне середовище стає не просто об’єктом, а активним учасником процесу соціального обслуговування. Інтеграція центрів соціальної допомоги в міську структуру - важливий крок у напрямі гармонійного розвитку громадського простору. Їх включення до системи громадської інфраструктури формує нові стандарти архітектури державного сервісу, де пріоритетом виступає людиноцентризм, комфорт і ефективність.

На сьогодні одним із пріоритетних завдань містобудівного розвитку є формування мережі сучасних центрів соціальної допомоги в адміністративних осередках усіх регіонів України. У більшості обласних центрів досі спостерігається дефіцит архітектурно інтегрованих комплексів, здатних забезпечити уніфіковану модель обслуговування населення, яка охоплює як адміністративні, так і соціальні функції.

Зокрема, в місті Суми відсутня повноцінна багатофункціональна установа, яка б поєднувала надання адміністративних сервісів з доступом до соціального супроводу в межах єдиного архітектурного простору. Такий дисбаланс у

функціональному зонуванні громадських будівель призводить до ускладнень у логістиці пересування громадян, дублювання сервісних функцій та перевантаження окремих установ, що суперечить принципам раціонального функціонально-планувального формування громадських об'єктів (відповідно до положень ДБН В.2.2-17:2006 та ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010).

Необхідність створення комплексного центру соціальної підтримки населення у Сумах є нагальною не лише з огляду на адміністративну ефективність, але й з архітектурної точки зору. Такий об'єкт може стати модерновим соціально-інфраструктурним ядром міста, адаптованим до потреб різних категорій населення - від сімей з дітьми до маломобільних груп. Його поява сприятиме реалізації концепцій доступності, відкритості та багатофункціональності, які є ключовими у сучасному державному будівництві.

Запровадження подібного центру дозволить суттєво оптимізувати процес надання послуг, скоротити часові витрати громадян, мінімізувати бюрократичні бар'єри, а також створити архітектурно виразний об'єкт, що відобразатиме принципи сервісно-орієнтованої держави нового покоління.

2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Із давніх часів у суспільствах існували різноманітні форми турботи про вразливі категорії населення - від благодійної підтримки громади до ініціатив релігійних інституцій. У середньовіччі соціальна допомога часто набувала вигляду роздачі милостині, утримання притулків при монастирях або неформальних форм опіки над нужденними. Проте такі механізми не мали системного характеру, були обмежені у доступності та територіальній охопленості, а їх реалізація залежала здебільшого від волі окремих осіб чи організацій.

До кінця XIX століття соціальна підтримка залишалася переважно стихійною та фрагментарною. Лише з початком XX століття в умовах урбанізації, економічної модернізації та зміцнення державного апарату виникла необхідність у створенні інституціоналізованої системи соціального захисту, що передбачала залучення фахівців, стандартизацію процедур і правове регулювання. У цей період відбувається становлення професії соціального працівника, який виконує не лише опікунські функції, а й займається організацією цілісних програм соціального обслуговування населення. Це, у свою чергу, зумовило потребу у спеціалізованих архітектурних об'єктах - центрах соціальної допомоги, які інтегрують у собі простори для консультування, супроводу, адміністративного оформлення допомоги та реалізації соціальних ініціатив. Створення таких закладів вимагало переходу від традиційної моделі допомоги до комплексного середовища, де архітектурне рішення підтримує ефективну взаємодію між працівниками і відвідувачами, враховує інклюзивність, зручність доступу, а також можливість надання кількох послуг одночасно. Еволюція поняття «соціальна підтримка» призвела до появи сучасних центрів соціальної допомоги, які у своїй суті поєднують адміністративну функцію, медіаційну роль, консультативну підтримку та інфраструктуру для вразливих груп. Таким чином, архітектура соціальної

інфраструктури сьогодні є не лише матеріальною оболонкою сервісів, а й важливим інструментом формування сервісно-орієнтованої держави.

Система надання соціальних послуг в країні, що охоплює достатньо широкий спектр, які виконуються органами влади та місцевого самоврядування з метою соціальної підтримки громадян, які того потребують. Зокрема, йдеться про реєстрацію житла, оформлення матеріальної допомоги, соціальних виплат, компенсацій та інших адміністративно-соціальних процедур. Центри соціальної допомоги відіграють ключову роль у цій системі, слугуючи інтегрованими пунктами доступу до послуг, які забезпечують взаємодію громадян із державною інфраструктурою соціального захисту. На відміну від традиційного розуміння адміністративних процедур як виключно документообігових процесів, сучасна модель соціального сервісу базується на клієнтоорієнтованому підході. В межах центрів соціальної допомоги громадяни можуть не лише подати заяву чи отримати довідку, а й пройти соціальне консультування, отримати допомогу в оформленні пенсій, виплат по безробіттю, субсидій, компенсацій, а також підтримку в адаптації для маломобільних осіб та інших вразливих груп.

Такі центри покликані зменшити адміністративне навантаження на населення, оптимізувати процес отримання соціальних послуг і знизити кількість контактів з державними установами. Раціональне планування внутрішнього простору забезпечує функціональну логіку переміщення користувачів, зручну навігацію, зони конфіденційності та технічні блоки для обробки інформації. Таким чином, архітектура центрів соціальної допомоги сприяє формуванню гуманного, ефективного та сучасного середовища соціального сервісу.

У період глибоких соціально-економічних трансформацій, що розпочалися в Україні на початку 1990-х років, питання розбудови системи соціального захисту та впровадження механізмів надання адміністративно-соціальних послуг набуло особливої актуальності. Перехід від планової економіки до ринкових відносин супроводжувався значним зниженням рівня життя населення, зростанням соціальної вразливості та посиленням потреби у реформуванні існуючих моделей підтримки. Ці обставини зумовили необхідність створення

нових інституційних та організаційних форм, здатних оперативно реагувати на потреби громадян. Саме в цей період розпочалося формування основ сучасної інфраструктури центрів соціальної допомоги, яка стала базою для впровадження практик адресної підтримки населення, надання консультацій, матеріальної допомоги, а також реалізації соціальних програм. Новітні соціальні процеси вимагали створення інфраструктури, що дозволяє швидко масштабувати системи надання допомоги, адаптувати архітектурно-просторову організацію під змінні потреби громад, забезпечити безперервність сервісів. Такі вимоги стали підґрунтям для розвитку централізованих центрів соціальної допомоги, що об'єднують низку функцій - від первинного консультування до оформлення виплат і соціальних послуг - у межах єдиної структурно-архітектурної одиниці.

На зламі XX–XXI століть в Україні почали закладатися основи сервісно-орієнтованої соціальної політики, в межах якої архітектурна типологія установ соціального призначення почала трансформуватись у відповідності до нових функціональних запитів та соціальних викликів. У сучасних умовах соціальне обслуговування та надання адміністративно-соціальних послуг функціонують як взаємопов'язані елементи єдиної системи підтримки населення. Їх інтеграція сприяє підвищенню ефективності управлінських процесів у сфері соціальної політики, а також забезпечує цілісний підхід до вирішення життєвих проблем громадян. Окреме значення має формування мультифункціональних центрів соціальної допомоги, які акумулюють широкий спектр сервісів – від оформлення матеріальної допомоги до надання психологічної, юридичної чи реабілітаційної підтримки. Такі об'єкти проектуються з урахуванням принципу «єдиного простору», що дозволяє мінімізувати кількість контактів громадянина з різними державними структурами та створити просте і логічне середовище обслуговування.

Центри соціальної підтримки та послуг являють собою інтегровані багатофункціональні установи, створені для забезпечення комплексного обслуговування населення, яке перебуває в складних життєвих обставинах. У межах таких закладів здійснюється надання соціальної, правової, медичної,

психологічної та адміністративної допомоги найбільш вразливим категоріям - особам похилого віку, людям з інвалідністю, самотнім громадянам, які втратили працездатність, тощо.

Сучасне архітектурно-планувальне вирішення подібних установ ґрунтується на принципах функціональної гнучкості, просторової доступності та безбар'єрності, передбачених чинними нормами, зокрема ДБН В.2.2-10:2022 «Будинки і споруди» та ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд». Просторове формування таких установ повинно відповідати сучасним вимогам до громадських будівель, зокрема згідно з положеннями ДБН В.2.2-9:2018 та ДБН В.2.2-10:2018, що регламентують умови безбар'єрності, доступності та ефективного функціонального зонування. У просторовій структурі будівель центрів соціальної допомоги доцільно передбачати зони адміністративного обслуговування, приміщення для індивідуальних консультацій, зали очікування, а також модульні офісні блоки для працівників різних соціальних напрямків.

Просторові композиції формуються відповідно до потреб користувачів: передбачаються денні зони перебування, кабінети індивідуального прийому, реабілітаційні приміщення, зали очікування, кімнати кризового реагування, побутово-господарські та адміністративні блоки. Пріоритетною метою таких центрів є не лише задоволення поточних потреб у державних послугах, а й забезпечення належного рівня життєдіяльності та соціалізації клієнтів, сприяння їх активній інтеграції в суспільство. У зв'язку з цим середовище центрів має формуватися як терапевтичне й безпечне, що передбачає використання натуральних матеріалів, ергономічного інтер'єру, достатнього природного освітлення та внутрішнього озеленення.

Історично соціальна допомога в Україні здебільшого фокусувалась на лікувально-доглядових функціях, з перевагою інтернатного типу обслуговування, орієнтованого на фізичні чи психоневрологічні обмеження. Такий вузький функціональний підхід значно звужував спектр архітектурно-просторових рішень і не враховував потреб активних або тимчасово уразливих категорій населення. Водночас сьогодні виникає потреба у формуванні типології

нових закладів соціальної підтримки, які поєднують різні види послуг і передбачають просторову гнучкість для трансформації під індивідуальні потреби.

Центри соціальної допомоги доцільно проектувати як багатофункціональні архітектурні комплекси, що поєднують у собі декілька структурних підрозділів, включаючи адміністративні послуги орієнтовані на комплексне обслуговування населення з урахуванням потреб конкретної громади. Основні функціональні блоки таких установ формуються за модульним принципом і можуть включати:

1. Відділення соціального обслуговування на дому - передбачає організацію роботи фахівців із соціальної допомоги, які здійснюють патронажне обслуговування: доставку продуктів, медикаментів, допомогу в побуті, догляд за маломобільними громадянами. Приміщення такого відділення включають диспетчерську, кімнату персоналу, комору для засобів обслуговування.

2. Сектор адресної матеріальної підтримки - забезпечує оформлення субсидій, пільг, грошових компенсацій для соціально вразливих категорій. Передбачає зони очікування, індивідуальні кабінети прийому, архівну кімнату та допоміжні приміщення.

3. Відділення соціально-побутової реабілітації - функціонує для підтримки життєдіяльності осіб після кризових подій або хвороб. Тут організуються майстерні, побутові кімнати (пральня, кухня-тренаж), зали для групової роботи.

4. Відділення соціально-медичної реабілітації - включає процедурні кабінети, зали ЛФК, масажні та фізіотерапевтичні кабінети, кімнати денного стаціонару. Забезпечується медичний супровід та контроль за станом здоров'я клієнтів.

5. Адміністративно-консультаційний блок - багатопрофільна зона, яка виконує функції ЦНАП. Тут розміщуються:

– Відділ реєстрації населення - для оформлення місця проживання, видачі довідок, реєстрації актів цивільного стану.

– Служба соціальних пільг та субсидій - обробка заяв, формування баз даних, надання роз'яснень.

– Юридична консультація - прийом з правових питань, оформлення документів, консультації щодо спадкування, житлових прав, сімейного законодавства.

6. Культурно-дозвіллевий сектор - інтегрує функції громадського простору: зали для тренінгів, клуби за інтересами, кімнати для арт-терапії, простір для культурно-масових заходів. Така зона сприяє підвищенню соціальної активності користувачів.

Планування центрів соціальної допомоги ґрунтується на принципах зонування за видами послуг, логістичної зручності для відвідувачів та персоналу, а також доступності для маломобільних груп населення згідно з положеннями ДБН В.2.2-10:2022 та ДБН В.2.2-40:2018. Комплексна структура таких об'єктів дає змогу забезпечити всебічну підтримку громадян в умовах децентралізації та інтегрованого підходу до соціального захисту.

Поверховість центрів соціальної допомоги, згідно з функціональними та ергономічними вимогами, не повинна перевищувати 5-ти надземних поверхів. Такий об'ємно-просторовий підхід забезпечує оптимальні показники доступності, безпеки евакуації та комфортного переміщення користувачів усіх вікових та фізичних категорій. Архітектурно-планувальні рішення мають передбачати чітке функціональне зонування, розділення потоків відвідувачів і персоналу, відокремлення зон короткотривалого очікування, особистих прийомів та конфіденційних консультацій. Важливу роль відіграє інклюзивне середовище, що реалізується шляхом інтеграції універсального дизайну: пандусів зі зниженим кутом нахилу, ліфтів із тактильними та звуковими індикаторами, широких дверних прорізів, безбар'єрних санітарно-гігієнічних приміщень, а також спеціалізованих зон для очікування осіб з обмеженими можливостями. Проектування таких установ повинно забезпечувати не лише функціональну ефективність, але й гуманний архітектурний підхід, створюючи психологічно комфортне, емоційно нейтральне або позитивне середовище, що сприяє реабілітації, соціалізації та зниженню тривожності у відвідувачів.

При проєктуванні центрів соціальної допомоги було виділено кілька типів закладів, які мають схожу функціональну складову, але різні основні завдання:

1. Територіальні центри соціального обслуговування. Це установи, що виконують базові функції з надання соціальних послуг малозабезпеченим категоріям населення, зокрема людям похилого віку, особам з обмеженою мобільністю, багатодітним сім'ям та іншим вразливим групам. Основні напрями роботи включають організацію соціальної допомоги на дому, забезпечення отримання соціальних виплат, надання консультативної підтримки з питань соціального захисту, допомогу у вирішенні побутових проблем.

2. Центри соціальної реабілітації. Такі заклади орієнтовані на комплексну психологічну та медичну реабілітацію осіб, які опинилися у складних життєвих ситуаціях, таких як насильство, залежності, соціальна ізоляція чи важкі захворювання. Вони мають спеціалізовану інфраструктуру для надання медичних, психологічних послуг, а також оснащені приміщеннями для проведення культурно-масових заходів, тренінгів і рекреації, що сприяють соціальній адаптації і відновленню.

3. Центри надання адміністративних послуг. Установи спеціалізуються на ефективному наданні адміністративних послуг населенню, таких як реєстрація громадян за місцем проживання, видача довідок, паспортів, оформлення пільг і субсидій, а також адміністративні процедури для бізнесу. Вони відрізняються зручним функціональним плануванням, що забезпечує оперативність обслуговування великої кількості відвідувачів, з урахуванням принципів доступності та комфортності.

Центри соціальної допомоги покликані стати ключовими соціальними інституціями, що поєднують у собі функції надання адміністративних, соціальних, медичних та правових послуг у єдиному просторі, інтеграція адміністративних і соціальних сервісів у межах єдиної архітектурної структури сприяє оптимізації процесу обслуговування, підвищенню якості життя громадян, а також посиленню ролі держави у сфері соціального захисту та правового супроводу населення.

Класифікація центрів соціальної допомоги

Центри соціальної допомоги є ключовими складовими системи державного управління соціального захисту населення. Вони забезпечують громадянам доступ до широкого спектра послуг - соціальних, медичних, адміністративних та реабілітаційних, що сприяє поліпшенню якості життя та соціальної інтеграції різних верств населення. Для забезпечення ефективної роботи таких центрів необхідно чітко розмежувати їх типи та функціональні особливості. Правильна класифікація дозволяє оптимізувати організаційні процеси, забезпечити адекватне ресурсне забезпечення, а також створити відповідні архітектурно-планувальні рішення, які враховують специфіку кожного виду послуг та потреби користувачів.

Центри соціальної допомоги поділяються на різні типи залежно від специфіки їхньої діяльності, контингенту користувачів, спектра послуг та функціональних завдань. Така класифікація сприяє оптимізації роботи соціальної системи та підвищенню якості надання допомоги. Класифікацію за типами узагальнено в таблиці 2.1.

1. Територіальні центри соціального обслуговування. Такі установи виконують важливу роль у забезпеченні соціального захисту малозабезпечених верств населення, осіб похилого віку, людей з обмеженими фізичними можливостями, багатодітних сімей та інших соціально уразливих категорій. Основний спектр послуг включає: організацію допомоги на дому (доставка продуктів, медикаментів, допомога в побуті), надання соціальних виплат і консультацій з питань соціального забезпечення. Важливим аспектом є підтримка самостійності клієнтів та їх інтеграція у суспільне життя.

2. Центри соціальної реабілітації. Заклади даного типу спеціалізуються на комплексній медико-психологічній реабілітації осіб, які пережили травматичні життєві обставини - насильство, залежності, соціальну ізоляцію. Центри оснащені спеціалізованими кабінетами для надання психологічної підтримки, фізіотерапевтичними та медичними приміщеннями, а також просторами для проведення культурно-масових та оздоровчих заходів. Реабілітаційні програми

орієнтовані на відновлення фізичного і психічного здоров'я, а також на соціалізацію клієнтів.

3. Центри надання адміністративних послуг. Такі установи функціонують як офіси з комплексного обслуговування населення щодо адміністративних процедур. Серед основних послуг: реєстрація громадян за місцем проживання, оформлення паспортів, видача довідок, оформлення пільг, субсидій, державних виплат. У приміщеннях ЦНАП передбачено зручне зонування для оперативного обслуговування великої кількості відвідувачів, а також спеціальні умови для осіб з інвалідністю.

4. Інтегровані соціальні центри. Це багатофункціональні установи, що поєднують у собі послуги соціальної допомоги, реабілітації і адміністративного обслуговування. Вони надають комплексну підтримку, яка включає матеріальну допомогу, соціальні консультації, медичну підтримку, психологічну реабілітацію, а також оформлення адміністративних документів. Такі центри створюють умови для цілісного підходу до вирішення проблем громадян і зручного доступу до різних видів послуг в одному місці.

5. Спеціалізовані заклади соціального захисту. Ці установи спрямовані на роботу з окремими категоріями населення, які мають специфічні потреби. Наприклад, дитячі будинки-інтернати для сиріт, будинки для людей похилого віку, центри для ветеранів, реабілітаційні заклади для бездомних чи пацієнтів із тяжкими хронічними захворюваннями. Вони забезпечують не тільки соціальну підтримку, але й умови для проживання, навчання, лікування та реабілітації.

Для ефективного функціонування та максимальної відповідності потребам населення, центри соціальної допомоги та надання адміністративних послуг класифікуються за низкою ключових критеріїв. Кожен із цих критеріїв відображає різні аспекти організації, спрямовані на забезпечення доступності, спеціалізації, рівня охоплення та якісного обслуговування громадян.

Таблиця 2.1. Класифікація центрів соціальної допомоги за типами

Тип центру	Основні функції	Цільова аудиторія	Архітектурно-планувальні особливості
Територіальні центри соціального обслуговування	Надання соціальної допомоги на дому, організація соціальних виплат, консультативні послуги	Люди похилого віку, маломобільні групи, багатодітні сім'ї	Включають житлові приміщення для персоналу, зони для консультацій, доступні пандуси та ліфти
Центри соціальної реабілітації	Медична та психологічна реабілітація, підтримка після складних життєвих ситуацій, культурні заходи	Особи, що пережили насильство, залежності, соціальну ізоляцію	Приміщення для лікувальних процедур, кімнати відпочинку, рекреаційні зони, простори для групової терапії
Центри надання адміністративних послуг	Реєстрація, оформлення документів, надання консультацій, підтримка бізнесу	Всі категорії населення та підприємці	Зручне планування для швидкого обслуговування, окремі кабінети для консультацій, комфортні зони очікування

Завдяки такій системній класифікації можна оптимізувати структуру та функціонування центрів, забезпечити їхню адаптацію до специфічних потреб різних категорій населення і гарантувати ефективне управління ресурсами.

Основні критерії класифікації включають:

- **Рівень надання послуг**, що визначає масштаб діяльності центру - від місцевих закладів до обласних установ;

- **Спеціалізація за категоріями населення**, що дозволяє адаптувати послуги під потреби конкретних соціальних груп, таких як пенсіонери, особи з інвалідністю, сім'ї з дітьми тощо;

- **Функціональна спрямованість**, яка розмежовує центри за типом наданих послуг - соціальні, медичні, реабілітаційні або адміністративні;

- **Організаційно-правова форма**, що визначає юридичний статус, підпорядкування і джерела фінансування;

- **Територіальне охоплення**, яке відображає географічний масштаб діяльності закладу та його роль у системі управління.

1. За рівнем надання послуг

– **Місцеві центри.** Забезпечують соціальне обслуговування та адміністративні послуги на рівні громади, села чи невеликого міста. Орієнтовані на потреби місцевого населення, швидкий доступ та індивідуальний підхід.

– **Районні центри.** Обслуговують мешканців кількох населених пунктів у межах району. Мають ширший спектр послуг і більшу матеріально-технічну базу.

– **Обласні центри.** Забезпечують соціальну допомогу та адміністративне обслуговування на рівні області, координують діяльність місцевих і районних центрів, часто мають спеціалізовані підрозділи та висококваліфікований персонал.

2. За спеціалізацією за категоріями населення

– **Центри для людей похилого віку.** Орієнтовані на обслуговування пенсіонерів, забезпечення догляду, соціальної підтримки, реабілітації та культурно-оздоровчих заходів.

– **Центри для осіб з інвалідністю.** Забезпечують комплексні послуги для людей з обмеженими можливостями: медичну, психологічну реабілітацію, соціальну адаптацію, сприяють працевлаштуванню.

– **Центри для дітей та сімей.** Працюють із дітьми, багатодітними сім'ями, дітьми-сиротами, надають соціально-психологічну допомогу, профілактику соціальних ризиків.

– **Центри для ветеранів і учасників бойових дій.** Спеціалізуються на наданні пільг, медичної допомоги, соціальної підтримки ветеранам війни та їхнім родинам.

3. За форматом надання послуг

– **Стаціонарні центри.** Пропонують комплексне соціальне та медичне обслуговування з проживанням: будинки-інтернати, центри реабілітації, санаторії.

– **Денні центри.** Забезпечують денне перебування, соціальні послуги та реабілітацію без проживання. Клієнти повертаються додому на ніч.

– **Мобільні служби соціальної допомоги.** Проводять обслуговування на виїзді: виїзди фахівців до громадян, доставка медикаментів, допомога на дому.

4. За організаційно-правовою формою

– **Державні центри.** Фінансуються і керуються державними органами, забезпечують виконання державних соціальних програм.

– **Комунальні центри.** Підпорядковані місцевим органам влади, орієнтовані на потреби конкретної громади або міста.

– **Приватні установи.** Організовані приватними структурами, можуть надавати як платні, так і безкоштовні послуги, часто спеціалізуються на реабілітації або консультаціях.

– **Громадські (некомерційні) організації.** Фокусуються на соціальній підтримці конкретних груп населення, залучають волонтерів, грантові кошти.

5. За типом адміністративних послуг

– **Загальні ЦНАПи (Центри надання адміністративних послуг).** Пропонують широкий спектр послуг: реєстрація громадян, оформлення довідок, документів, пільг, субсидій, консультації.

– **Спеціалізовані ЦНАПи.** Орієнтовані на певні категорії послуг, наприклад, реєстрація бізнесу, нерухомості, дозвільна документація, земельні питання.

Класифікація центрів соціальної допомоги має велике значення для чіткого визначення їх функціонального призначення, організаційної структури та рівня ефективності обслуговування різних категорій населення. Систематизація таких установ сприяє оптимізації процесів надання соціальних послуг, покращує доступність для громадян та забезпечує зручність і продуктивність їх роботи. Важливим аспектом є також постійне удосконалення архітектурно-планувальних рішень відповідно до вимог чинних нормативних документів України, зокрема ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення», що гарантує комфортні, функціональні та безбар'єрні умови для всіх користувачів.

Таблиця 2.2. Класифікація центрів соціальної допомоги за різними критеріями

Критерій класифікації	Типи центрів	Коротка характеристика
Рівень надання послуг	Місцеві центри	Обслуговування на рівні громади, села чи міста
	Районні центри	Обслуговування кількох населених пунктів району
	Обласні центри	Обслуговування на рівні області, координація нижчих рівнів
Спеціалізація за категоріями населення	Центри для людей похилого віку	Соціальна підтримка, догляд, реабілітація для пенсіонерів
	Центри для осіб з інвалідністю	Комплексна допомога особам з інвалідністю
	Центри для дітей та сімей	Допомога дітям, сім'ям, соціальна адаптація
	Центри для ветеранів	Соціальна підтримка, пільги, медична допомога
Формат надання послуг	Стаціонарні центри	Повний спектр послуг з проживанням
	Денні центри	Послуги без проживання, клієнти повертаються додому
	Мобільні служби	Допомога на виїзді, обслуговування вдома
Організаційно-правова форма	Державні центри	Фінансування державою, реалізація соцпрограм
	Комунальні центри	Підпорядкування місцевим органам влади
	Приватні установи	Надають платні/безкоштовні послуги, приватні структури
	Громадські організації	Некомерційні організації, гранти, волонтери
Тип адміністративних послуг	Загальні ЦНАПи	Повний спектр адмінпослуг: документи, довідки, субсидії
	Спеціалізовані ЦНАПи	Орієнтовані на бізнес, землю, нерухомість
	Мобільні ЦНАПи	Виїзні пункти для сіл та віддалених населених пунктів

3. МІСТОБУДІВНЕ РІШЕННЯ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ В МІСТІ СУМИ

Заплановане розміщення центру соціальної допомоги передбачається в перспективному урбаністичному осередку міста Суми - уздовж вулиці Харківська, яка виконує роль ключової транспортної та функціонально-ділової магістралі. Обрана ділянка належить до зон громадського призначення відповідно до чинного зонування території м. Суми, що відповідає вимогам ДБН Б.2.2-12:2019 щодо розміщення об'єктів соціального обслуговування в структурі міської забудови.

Згідно з принципами просторової організації, викладеними в ДБН В.2.2-17:2006 «Будинки і споруди. Будинки і споруди закладів соціального захисту населення», розміщення установи в безпосередній близькості до природного ландшафту - річки Псел - відкриває можливості для формування озелених територій загального користування та рекреаційних зон. Це дозволяє інтегрувати елементи м'якого благоустрою (лави, покриття, малі архітектурні форми) для забезпечення психологічного комфорту як відвідувачів, так і працівників закладу. Формування прилеглої пішохідно-прогулянкової інфраструктури, відповідно до ДБН В.2.2-40:2018, може сприяти покращенню мікроклімату території, створенню умов для релаксації, короткотривалих перерв та інклюзивного дозвілля. Таке рішення підвищує ергономічність експлуатації об'єкта та відповідає сучасним тенденціям гуманізації міського простору.

У безпосередній функціональній досяжності від запроєктованого центру соціальної допомоги розташовано масштабний багатофункціональний комплекс «Мануфактура», який виконує роль об'єкта супутнього сервісу. Така інфраструктура включає заклади громадського харчування, ритейл-простори, культурно-дозвілєві об'єкти (зокрема, кінотеатр), що відповідає положенням ДБН В.2.2-9:2018 щодо формування комфортного міського середовища навколо громадських установ.

Наявність такого багатофункціонального об'єкта в пішохідній доступності сприяє розширенню можливостей для інтеграції центру соціального обслуговування в урбанізоване середовище, забезпечує додаткові зони короткочасного перебування та побутового обслуговування для працівників, відвідувачів і супровідних осіб. Це важливо для архітектурного планування об'єктів згідно з вимогами інклюзивності та соціальної адаптивності, передбачених ДСТУ-Н Б В.2.2-31:2011. З точки зору функціонально-планувальної організації, розташування в центральній частині міста гарантує високий рівень транспортної доступності як громадським транспортом, так і приватними автомобілями. Це відповідає нормам ДБН Б.2.2-12:2019, що регламентують вимоги до організації під'їздів, посадкових майданчиків і паркувальних місць для закладів соціального обслуговування.

Загалом, обрана локація підсилює інвестиційну та функціональну привабливість майбутнього центру, підвищує рівень соціального охоплення населення та забезпечує стійке включення об'єкта в міську систему обслуговування. Місце розташування ділянки проектування зображено на рисунку 3.1, 3.2.

Земельна ділянка, визначена для будівництва майбутнього центру соціальної допомоги, має складну просторово-планувальну конфігурацію, що потребує ретельного містобудівного аналізу та застосування індивідуальних архітектурно-планувальних рішень. Така морфологічна особливість території створює можливості для формування нестандартної об'ємно-просторової композиції та виразного архітектурного образу будівлі, що підсилює її візуальну ідентичність у структурі мікрорайону. В оточенні майбутнього об'єкта переважає щільна багатоповерхова житлова забудова, що відповідає класифікації сформованих міських територій відповідно до ДБН Б.2.2-12:2019. Це забезпечує стабільний пішохідний потік і наявність цільової аудиторії для соціального сервісу. Інтеграція в існуюче міське середовище також підкріплюється наявністю об'єктів обслуговування населення - закладів ресторанного господарства, торгових мереж та дозвіллевих установ - у пішохідній досяжності,

що відповідає вимогам ДБН В.2.2-9:2018 щодо забезпечення комплексності та зручності обслуговування.

Однією з основних транспортно-планувальних переваг ділянки є наявність зупинки громадського транспорту в межах нормативного радіусу пішохідної доступності (до 500 м відповідно до ДБН В.2.3-5:2018), що сприяє високій мобільності користувачів закладу. Такий фактор особливо важливий при формуванні доступного соціального середовища та ефективної логістики обслуговування в умовах міської щільної забудови. Зручне транспортне сполучення з різними районами міста підвищує інклюзивність об'єкта, а також розширює кадровий потенціал для забезпечення професійного обслуговування населення.

Рисунок 3.1. Розташування ділянки проєктування по вулиці Харківська

Рисунок 3.2. Схема ситуаційного плану ділянки

Обрана земельна ділянка створює сприятливі умови для будівництва сучасного центру соціальної допомоги, який повністю відповідає як функціональним, так і соціальним стандартам об'єктів соціальної інфраструктури. Місто Суми має визначальну роль у регіоні як адміністративний, економічний і культурний центр. Його стратегічне розташування на важливих транспортних коридорах - автомобільних та залізничних - визначає його статус як головного логістичного вузла північно-східної частини України. Високий рівень транспортної доступності є одним із основних чинників, що стимулюють соціально-економічний розвиток та покращують інвестиційний клімат території.

З точки зору містобудування, територія, відведена під забудову центру соціальної допомоги, має низку значних переваг. Вона розташована в межах сформованого міського середовища з інтенсивною житловою та громадською забудовою, що відповідає вимогам ДБН Б.2.2-12:2019 щодо зонування міських територій. Крім того, природно-кліматичні умови ділянки є сприятливими, а

навколишні зелені насадження створюють природний екологічний бар'єр, який покращує мікроклімат та підвищує рівень комфортності робочих і соціальних зон.

Розташування проекрованої будівлі відповідає нормативним вимогам щодо санітарно-гігієнічних відстаней та шумового контролю згідно з ДБН В.2.2-15:2018. Відстань від будівлі до основної транспортної магістралі становить близько 40 метрів, що зменшує вплив шуму і викидів. Водночас близькість до прибережної захисної зони річки Псел (приблизно 50 метрів) забезпечує екологічну безпеку та можливість облаштування благоустрою на відкритих територіях для короткочасного відпочинку працівників і відвідувачів. Таким чином, комплекс факторів - вигідне географічне розташування, наявність розвиненої міської інфраструктури, екологічна безпека та ефективна транспортна мережа - створюють оптимальні умови для реалізації сучасного центру соціальної допомоги. Цей об'єкт стане важливою ланкою соціальної інфраструктури, сприяючи підвищенню якості життя жителів міста Суми.

Проектована будівля центру соціальної допомоги розташована на ділянці, що відповідає вимогам санітарно-гігієнічних норм та містобудівних регламентів. Архітектурна концепція враховує не лише функціональні та ергономічні потреби користувачів, а й критично важливі аспекти інсоляції, комфортного візуального сприйняття та забезпечення оптимальної транспортної доступності. Орієнтація головного фасаду будівлі спрямована на південний бік, у напрямку активної вулиці Харківська, що підкреслює домінуючий силует споруди у міському просторі та водночас забезпечує зручний і логічно зрозумілий підхід до основного входу.

Вхідна група проектованого центру соціальної допомоги орієнтована на магістральну частину вулиці, що формує природний напрямок пішохідного руху та сприяє органічній інтеграції об'єкта в існуючу міську структуру. Вулиця Харківська, яка має чотири смуги руху, активно експлуатується різними видами громадського транспорту - тролейбусами, автобусами та маршрутними таксі, забезпечуючи високий рівень транспортної доступності для працівників,

відвідувачів і клієнтів. Безпосередня близькість зупинки громадського транспорту гарантує легкий і швидкий доступ до будівлі з будь-яких районів міста. Розташування ділянки в межах сформованої міської забудови створює додаткові переваги. Поруч знаходяться численні житлові будинки, об'єкти комерційного призначення, кафе, магазини та сервісні установи, що сприяє створенню динамічного міського середовища навколо центру соціальної допомоги. Це формує умови для активізації ділової взаємодії та підтримки соціальних зв'язків із навколишнім середовищем. Функціонально-планувальне зонування прилеглої території відповідає концепції розвитку соціально-адміністративного простору, створюючи комфортні умови для формування повноцінного соціального кластеру. Наявність інженерних комунікацій, транспортної інфраструктури та значної концентрації потенційних користувачів робить цю локацію оптимальним вибором для реалізації проєкту сучасного центру соціальної допомоги з перспективами подальшого розвитку.

Рисунок 3.3. Будівля центру соціальної допомоги в м. Суми

Враховуючи місце розташування, проєктований центр соціальної допомоги органічно вписується в існуючу міську структуру та відповідає основним принципам сучасного урбаністичного планування згідно з ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій». Вигідне територіальне положення

забезпечує ефективну транспортно-пішохідну доступність, що оптимізує щоденну мобільність працівників, клієнтів та партнерів, мінімізуючи часові затрати на пересування. Зона навколо об'єкта характеризується наявністю зелених насаджень та безпосередньою близькістю до річкового ландшафту, що створює природний екологічний коридор. Таке поєднання урбаністичних та природних складових сприяє формуванню комфортного мікроклімату в межах території, підвищуючи якість простору відповідно до вимог санітарних норм (ДСанПіН 2.2.4-171-10). Використання ландшафтно-архітектурних прийомів у зонуванні простору забезпечує не лише естетичне, але й функціональне благоустрій території, що позитивно впливає на психоемоційний стан користувачів центру соціальної допомоги. Використання природних ресурсів у формуванні навколишнього середовища відповідає принципам сталого розвитку та екологічної безпеки, закріпленим у ДБН А.2.2-4:2018 «Інженерне забезпечення містобудівних об'єктів», що підтверджує свідомий підхід до створення здорового міського середовища.

Розташування центру соціальної допомоги відповідає не лише містобудівним та функціональним вимогам, а й сприяє формуванню гармонійного, естетично виразного і екологічно збалансованого простору. Такий підхід підвищує якість урбаністичного середовища міста, сприяє формуванню позитивного архітектурного образу об'єкта та створює умови для залучення соціальних та бізнес-структур, які зацікавлені у розміщенні своїх офісних і сервісних приміщень у комфортних та функціональних просторах.

Вирішення генерального плану ділянки центру соціальної допомоги

Генеральний план центру соціальної допомоги розроблений із чітким дотриманням вимог існуючих будівельних норм України, зокрема ДБН В.2.2-15:2018 «Адміністративні будівлі та комплекси», ДБН В.2.3-12:2018 «Організація територій». Проектна документація інтегрує функціональні, безпекові та ергономічні аспекти, забезпечуючи комфортний рух користувачів і збалансовану екологічну атмосферу в міському середовищі. Загальна схема планування передбачає чітке функціональне зонування території з урахуванням

організації транспортних потоків, зон пішохідного руху та благоустрою. Рух транспортних засобів здійснюється по проїздах шириною 4,5 та 5,5 метра, що відповідає нормативним вимогам для обслуговування громадського та службового транспорту, згідно з ДБН В.2.3-12:2018.

Головний вхід до будівлі розташований з фасаду, що виходить на пішохідну зону, забезпечуючи інтуїтивно зрозумілий маршрут відвідувачів і співробітників. На перших двох поверхах передбачено розміщення публічних функцій, таких як кафе, зона очікування та інформаційні пункти, що відповідає принципам універсального дизайну та доступності. Зі східного боку розташовано відкритий автомобільний паркінг, розрахований на кількість паркомісць, визначену нормативним співвідношенням до загальної площі функціональних приміщень (ДБН В.2.3-4:2015). Планування паркінгу передбачає раціональне використання простору з урахуванням безпеки руху та зручності користування.

На окремому майданчику облаштовано господарський двір із приймально-розвантажувальною зоною розміром 12×12 метрів, що дозволяє організувати безперешкодний рух технічних транспортних засобів та забезпечити ефективне функціонування службових процесів без конфлікту з пішохідними потоками, згідно з вимогами санітарних норм та протипожежної безпеки (ДБН В.1.1-7:2016).

Територія навколо будівлі центру соціальної допомоги облаштована з урахуванням принципів комфортного пішохідного середовища. Передбачено прямі, ергономічні пішохідні підходи, вимощені твердим покриттям, що відповідає вимогам ДБН В.2.3-12:2018 «Організація територій». Особлива увага приділена забезпеченню безбар'єрного доступу для маломобільних груп населення відповідно до ДСТУ EN 17210:2019, що реалізовано через влаштування пандусів із нормативним ухилом і тактильних навігаційних елементів для осіб із порушеннями зору. Площа перед головним входом трансформована в відкриту громадську зону з комплексом благоустрою - встановлені лавки, вуличні меблі, декоративні зелені насадження та сучасне

зовнішнє освітлення, що формують привітний і функціональний простір для відпочинку й соціальної взаємодії.

Рисунок 3.4. Головний вид на будівлю з боку вул. Харківська

З огляду на близькість до водоохоронної зони річки Псел, відступ від берегової лінії збережений не менш ніж 50 метрів, що повністю відповідає вимогам ДБН В.1.1-31:2013 «Водозахисні та санітарно-захисні зони», забезпечуючи при цьому природний буфер, який мінімізує вплив шуму, пилу та шкідливих викидів на територію центру.

Для забезпечення оперативного доступу службового та аварійного транспорту передбачено спеціальні стоянкові та маневрові зони з необхідним радіусом повороту, відповідно до вимог ДБН В.2.3-12:2018 та ДБН В.1.1-7:2016 «Планування і забудова територій». Це гарантує безпечне та швидке реагування екстрених служб, таких як пожежна охорона та швидка медична допомога. Комплексне рішення з організації прилеглої території сприяє створенню безпечного, зручного й екологічно збалансованого простору навколо центру соціальної допомоги, що відповідає сучасним стандартам архітектурно-урбаністичного проектування.

Рисунок 3.5. Територія ділянки з «пташиного польоту 1»

Різноманіття зелених насаджень - від високорослих дерев до середньорозмірних кущів, квіткових композицій і газонів - формує гармонійне середовище, яке не лише привабливе з естетичної точки зору, але й психологічно комфортне для праці та відпочинку користувачів центру соціальної допомоги. Зонування зелених масивів реалізовано з урахуванням функціонального призначення: дерева створюють затінені простори для релаксації, декоративні кущі виконують роль природних екранувальних бар'єрів, а квіткові клумби підкреслюють композиційну домінанту вхідної групи. Зелена зона охоплює понад 50% загальної площі земельної ділянки, що значно перевищує встановлені мінімальні нормативи згідно з ДБН. Такий високий рівень озеленення суттєво покращує мікрокліматичні умови території, сприяючи природній вентиляції та зниженню температурних коливань.

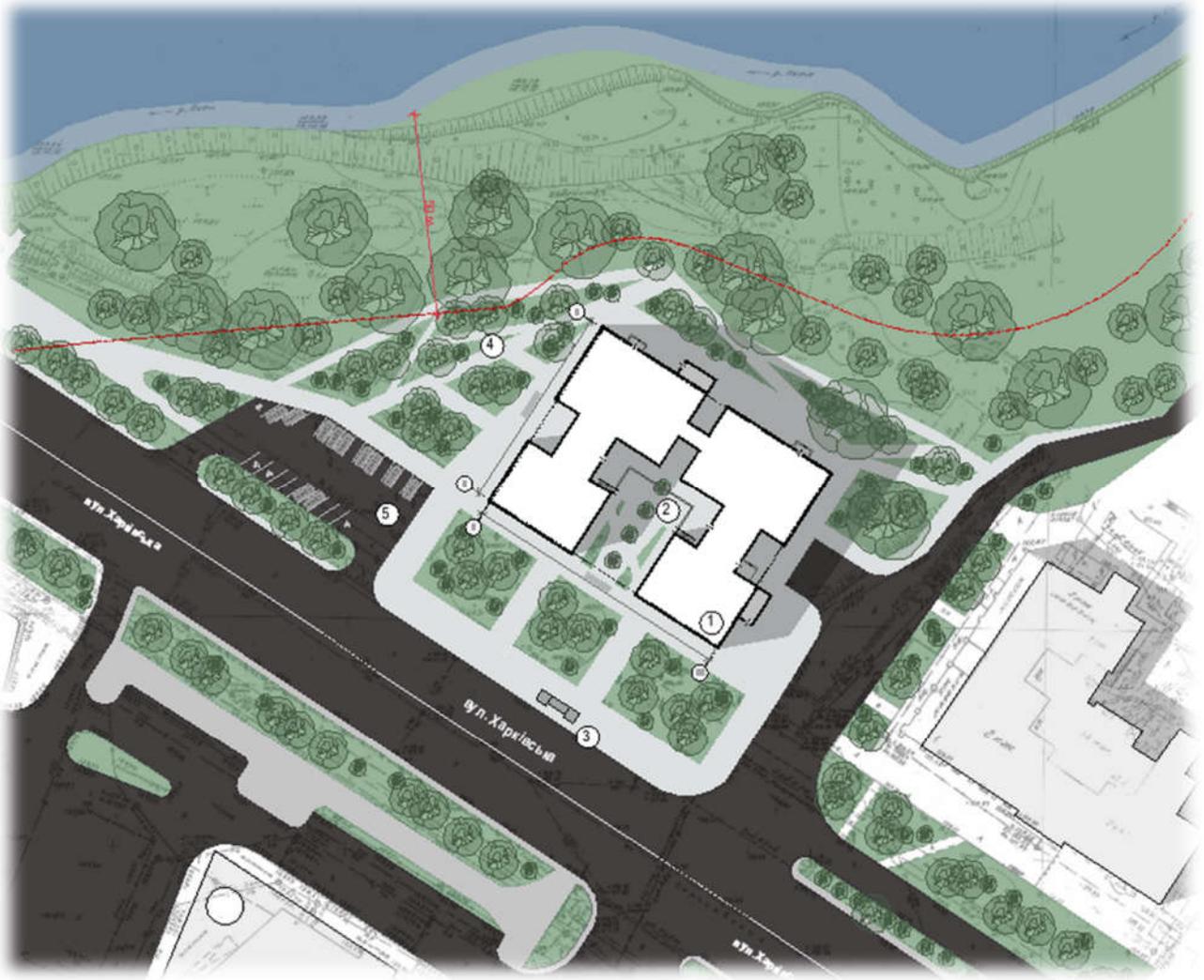
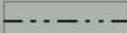
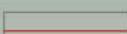

Рисунок 3.6. Вирішення генерального плану ділянки

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

- - межі ділянки проектування;
- - "червона" лінія;
- - зелені насадження (газон);
- - пішохідні доріжки (тротуари);
- - території водойм (р. Псел);
- - автомобільні дороги та проїзди.

ЕКСПЛІКАЦІЯ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПЛАНУ

№	Назва
1	Будівля центру соціальної допомоги
2	Зона відпочинку
3	Зупинка громадського транспорту
4	Парк-сквер
5	Тимчасова автомобільна стоянка

Рисунок 3.7. Умовні позначення та експлікація до генплану

Такі просторові рішення відповідають принципам екологічно орієнтованого дизайну, забезпечуючи збалансованість та функціональність урбаністичного середовища. Центр соціальної допомоги завдяки цьому стає не просто робочою

інституцією, а й інтегрованою складовою міського простору, що активно взаємодіє з навколишнім середовищем і відповідає потребам різних категорій користувачів центру.

Рисунок 3.8. Територія ділянки з «пташиного польоту 2»

Таблиця 3.1. Техніко – економічні показники до генплану

Найменування	Одиниця виміру	Кількість
Площа ділянки	м ²	8948,00
Площа забудови	м ²	1845,00
Площа твердих покриттів	м ²	3120,00
Площа майданчиків	м ²	279,00
Площа озеленення	м ²	2450,00
Відсоток забудови	%	11,8
Відсоток озеленення	%	61,0

4. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНЕ РІШЕННЯ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ У МІСТІ СУМИ

Об'ємно-просторова концепція центру соціальної допомоги розроблена з урахуванням особливостей рельєфу та містобудівного середовища, що оточує проєктовану ділянку. Архітектурне розміщення будівлі виконано вздовж лінії забудови по вулиці Харківській із дотриманням встановлених державних норм щодо відступів від червоної лінії, що забезпечує природне та гармонійне включення споруди у міський простір без порушення існуючих меж і структурних ліній (відповідно до ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова міських і сільських поселень»).

Об'ємна композиція конструкції орієнтується на природний ландшафт, зокрема на прибережну зону річки Псел, що створює унікальні умови для організації рекреаційних просторів і покращення естетичного сприйняття архітектурного ансамблю. Будівля проєктується з трьох надземних рівнів та додатковим технічним поверхом на даху, що відповідає сучасним вимогам функціональної містобудівної організації. Планувальна структура включає двоповерхову громадську зону, де розміщені приміщення комерційного та сервісного призначення, плавно переходячи у чотириповерховий блок соціально-адміністративного використання. Така функціональна сегрегація забезпечує ефективний розподіл потоків користувачів, що позитивно впливає на експлуатаційну зручність та безпеку (згідно з ДБН В.2.2-14:2021 «Громадські будівлі та споруди»).

Перший поверх центру соціальної допомоги має висоту 4,5 метра, що відповідає вимогам ДБН В.2.2-15:2018 щодо громадських будівель, і створює оптимальні умови для розміщення публічних зон - рецепції, вестибюля, кафе або конференц-залів. Наступні рівні будівлі мають стандартну висоту 3,3 метра, що забезпечує комфортні умови для адміністративної діяльності та відповідає ергономічним нормам робочих просторів (ДСТУ Б В.2.2-14:2021). Планувальна структура центру виконана у вигляді літери «П» із розташуванням фасаду

паралельно до магістральної вулиці Харківська. Така конфігурація сприяє максимально ефективному використанню внутрішнього простору, логічному зонуванню функцій та забезпеченню достатнього рівня природного освітлення, що відповідає вимогам ДБН В.2.5-28:2018 щодо інсоляції будівель.

Рисунок 4.1. Об'єм будівлі центру соціальної допомоги

Центр надання соціальної підтримки спроектовано як триповерховий громадський об'єкт із раціональною, проте вивіреною в архітектурному сенсі просторово-планувальною схемою. Конфігурація споруди базується на модифікованій прямокутній структурі, що дає змогу гнучко організувати функціональні блоки та адаптувати внутрішній простір до потреб різних категорій відвідувачів. Така організація сприяє високій експлуатаційній ефективності й забезпечує логічну послідовність планувальних рішень. Прийом композиційного ускладнення прямокутної форми дозволяє вписати будівлю у щільну тканину громадської забудови без порушення містобудівної гармонії, що відповідає вимогам ДБН Б.2.2-12:2019 щодо організації територій.

Архітектура об'єкта формується за рахунок двох симетричних об'ємів однакової поверховості. У центральній частині комплексу передбачено відкритий внутрішній простір, що виконує не лише естетичну функцію, а й

служує буферною рекреаційною зоною, покращує інсоляцію та мікроклімат середовища. Формування вхідних груп передбачає чітке зонування: кожен об'єм має власну точку доступу, що забезпечує просту орієнтацію та комфортну навігацію для відвідувачів. Рішення відповідає принципам безбар'єрного середовища (згідно з ДБН В.2.2-40:2018) та враховує потреби маломобільних осіб. (Рисунок 6.3.) Уся об'ємно-просторова композиція демонструє баланс між функціональністю, архітектурною стриманістю та гармонійною взаємодією з урбаністичним контекстом.

Рисунок 4.2. Об'єм будівлі центру соціальної допомоги

Фасадна система будівлі центру соціальної допомоги поєднує великі площини структурного суцільного скління з масивними ділянками непрозорих конструктивних елементів, виготовлених із матеріалів із високими теплоізоляційними характеристиками, що відповідають вимогам ДБН В.2.6-31:2016. Це контрастне поєднання формує візуальне відчуття легкості верхніх поверхів у балансі з відчуттям надійності та масивності конструкції. Ритмічне розташування невеликих віконних прорізів у непрозорих фасадних площинах додає композиції динамічності та впорядкованості, сприяючи сприйняттю будівлі як сучасного, раціонально організованого простору, призначеного для ефективної діяльності.

Рисунок 4.3. Вхідна група будівлі центру соціальної допомоги

У межах загальної архітектурно-композиційної концепції центру застосовано прийоми конструктивізму, горизонтального членування фасадів, лаконічність форм та мінімалізм у декоративному оздобленні. Чітка графіка силуету та витримана колористична гамма в графітових та білих відтінках підкреслюють стриманий та професійний характер споруди, що повністю відповідає вимогам сучасного соціального обслуговування. Архітектурний образ гармонійно вписується в контекст навколишньої забудови, акцентуючи функціональне призначення об'єкта як простору соціальної допомоги нового покоління.

Функціонально-планувальне рішення

Функціонально-просторове рішення центру соціальної допомоги базується на концепції відкритого просторового планування типу «open space», що відповідає принципам гнучкої організації обслуговування населення згідно з положеннями ДБН В.2.2-10:2011 та ДБН В.2.2-9:2018. Такий підхід дозволяє оптимізувати використання внутрішніх площ, забезпечити ергономічне зонування, зручну логістику потоків відвідувачів та формування доступного середовища відповідно до вимог інклюзивності.

Комунікаційне ядро включає фойє, холіві простори, транзитні коридори, гардеробну групу, вертикальні зв'язки у вигляді ліфтових шахт та сходових кліток, а також пункт охорони. Усі ці елементи планувальної структури організовані у логічну комунікаційну схему, яка забезпечує зручність пересування як для персоналу, так і для відвідувачів, з урахуванням безбар'єрного доступу (відповідно до ДБН В.2.2-40:2018). Зони очікування сформовані як комфортні простори з достатнім природним освітленням, ергономічним розташуванням меблів і доступом до супутніх сервісів, що сприяє покращенню психологічного клімату та зменшенню часу сприйняття очікування.

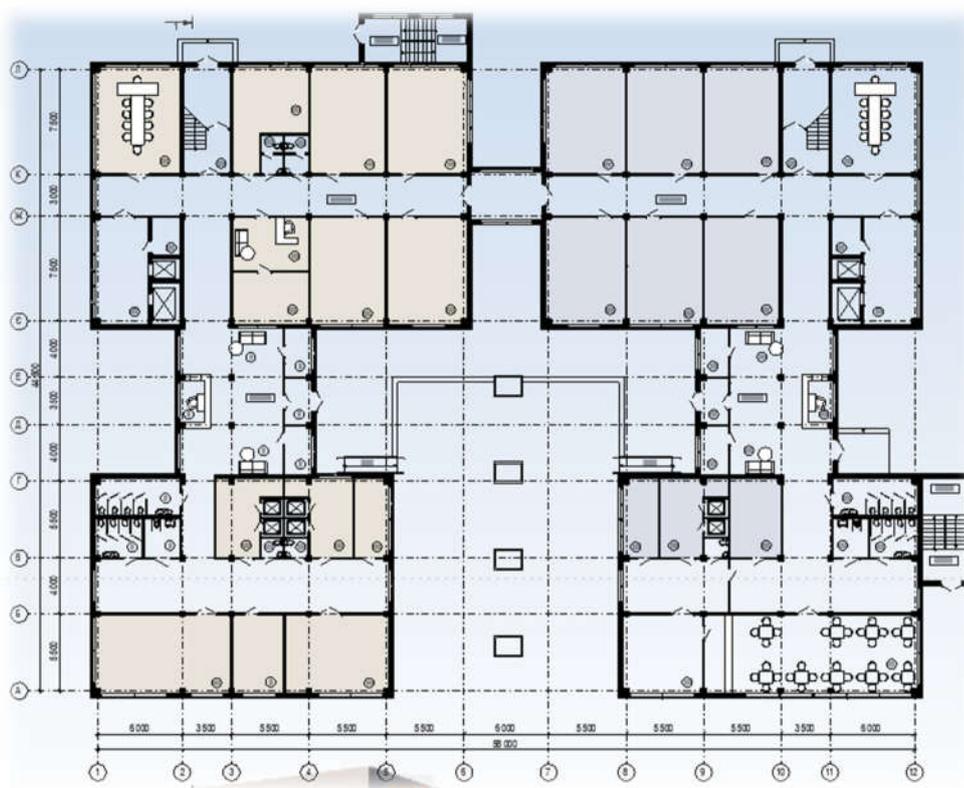

Рисунок 4.4. Схема плану першого поверху центру

У структурі центру також передбачені приміщення швидкого громадського харчування - буфет, міні-їдальня, склади сухих та охолоджених продуктів, що відповідають санітарно-гігієнічним вимогам ДСанПіН 2.2.4-171-10. Така просторово-функціональна організація забезпечує належні умови не лише для обслуговування відвідувачів, а й для повноцінної діяльності працівників установи. Комплексне зонування внутрішніх приміщень орієнтоване на принцип

ефективності, ергономіки та універсального дизайну, з урахуванням соціальних, психологічних та фізичних потреб різних груп користувачів.

Рисунок 4.5. Схема плану другого та третього поверхів центру

Функціонально-просторове зонування центру соціальної допомоги сформоване з урахуванням принципів логічного розміщення функціональних блоків (таблиця 6.1), ефективної організації потоків відвідувачів та персоналу, а також адаптації до вимог інклюзивного середовища відповідно до ДБН В.2.2-40:2018. Загальна планувальна структура передбачає шість основних функціональних зон:

1. Блок соціального супроводу та підтримки населення.

Призначений для обслуговування вразливих категорій громадян, які потребують соціального захисту. До складу входять:

- приймальні кабінети для консультування з питань соціальної допомоги;
- спеціалізоване приміщення психоемоційного розвантаження (зони релаксації);
- кабінети психологічної допомоги, правового супроводу (психолог, юрист, адвокат, нотаріус);
- зала засідань для міжвідомчої взаємодії;
- індивідуальні кабінети надавачів соціальних послуг.

2. Адміністративно-консультаційний блок.

Орієнтований на первинне звернення та базові послуги. Передбачено:

- просторі зали очікування з меблевими групами відповідно до норм ергономіки;
- громадська приймальня з місцями первинного консультування та реєстрації запитів;
- зала переговорів/засідань для оформлення документів та взаємодії зі службами;
- відкриті офісні простори (open space), що забезпечують прозорість роботи та ефективність документообігу.

3. Підрозділ з питань реєстрації та міграційних процесів.

Формується як функціональна група для супроводу процедур, пов'язаних з громадянством, реєстрацією та видачею документів. До складу входять:

- зала очікування з контролем електронної черги;
- кабінет завідувача/керівника підрозділу;
- пункт видачі документів (паспортів, довідок, посвідок);
- open space-зона для обробки звернень у цифровому форматі.

4. Навчально-професійний кластер.

Забезпечує освітню підтримку громадян у питаннях працевлаштування, перекваліфікації та підвищення кваліфікації. Складається з:

- залу професійних консультацій;
- мультимедійно обладнаної навчальної аудиторії;
- лекційних і конференц-залів, що трансформуються залежно від кількості учасників.

5. Сектор фінансів і обліку управлінських ресурсів.

Цей блок призначений для обслуговування бухгалтерських і адміністративно-господарських функцій:

- офіс бухгалтерії;
- адміністративні кабінети керівної ланки;
- open space-зона для операційного обліку й роботи з фінансовою документацією.

6. Бізнес-інкубаційна зона.

Спрямована на підтримку підприємницької ініціативи серед населення.

Включає:

- офісні приміщення вільного планування (co-working/офіс open space);
- простір для неформального спілкування та відпочинку (лаунж-зона);
- зал для бізнес-переговорів і презентацій.

Таблиця 4.1. Функціональні блоки центру соціальної допомоги

№	Назва зони	Основне призначення	Основні приміщення
1	Блок соціального супроводу	Надання соціальних послуг вразливим категоріям	Приймальні, кабінети психолога, юриста, нотаріуса, зона релаксації, зала засідань
2	Адміністративно-консультаційний блок	Первинне звернення громадян, загальне консультування	Зали очікування, громадська приймальня, зала засідань, офіс open space
3	Підрозділ з питань реєстрації та міграції	Оформлення документів, видача паспортів, реєстрація	Зала очікування, кабінет керівника, пункт видачі документів, open space
4	Навчально-професійний кластер	Професійне навчання та перекваліфікація	Консультаційна зала, навчальна аудиторія, лекційні та конференц-зали
5	Сектор фінансів і управлінського обліку	Фінансове адміністрування та бухгалтерія	Бухгалтерія, адміністративні кабінети, open space для обліку
6	Бізнес-інкубаційна зона	Підтримка підприємців та малого бізнесу	Co-working, лаунж-зона, конференц-зал для переговорів

Запропонована функціонально-просторова структура центру соціальної підтримки населення спрямована на створення зручного та ефективного середовища, що відповідає потребам як відвідувачів, так і працівників установи. Завдяки чіткому планувальному зонуванию, кожна функціональна група приміщень логічно виділена та просторово організована відповідно до свого призначення. Такий підхід дозволяє оптимізувати маршрути руху користувачів, підвищити продуктивність роботи персоналу та забезпечити комфортне середовище, орієнтоване на доступність і інклюзію.

Організація внутрішнього простору відповідає принципам проектування громадських будівель згідно з положеннями ДБН В.2.2-10:2011 та ДБН В.2.2-

9:2018. Комплексне функціональне зонування дозволяє досягти високої якості обслуговування населення шляхом створення ергономічного, безбар'єрного і чітко структурованого середовища, що відповідає сучасним вимогам до закладів соціальної інфраструктури. З метою забезпечення зручного доступу до об'єкта з різних напрямків руху проєктом передбачено чотири основні входи, рівномірно розташовані з усіх боків внутрішнього двору. Таке планувальне рішення дозволяє ефективно організувати потоки відвідувачів, уникнути скупчення, а також забезпечити інклюзивний доступ для маломобільних груп населення відповідно до вимог ДСТУ-Н Б В.2.2-31:2011. Два окремі евакуаційні виходи запроєктовані з зовнішнього периметру будівлі. Вони відповідають протипожежним нормам та дозволяють здійснювати швидку евакуацію відвідувачів та персоналу в умовах надзвичайної ситуації.

На підземному рівні передбачено два незалежні входи/виходи до приміщень укриття цивільного захисту, які відповідають технічним вимогам щодо захисних споруд (згідно з Наказом МВС №579 від 05.06.2019). Виходи з ліфтів організовані через протипожежні тамбури-шлюзи з автоматизованими системами підпору повітря. Це дозволяє безпечно переміщати людей до укриттів у разі повітряної тривоги чи іншої небезпеки.

У будівлі передбачено два типи ліфтового обладнання:

- пасажирський ліфт, що обслуговує всі надземні рівні будівлі;
- вантажопасажирський ліфт, який з'єднує підвальний, перший і другий поверхи та призначений для переміщення великогабаритних вантажів і технічного забезпечення.

Загалом архітектурно-планувальне рішення системи входів, вертикальних комунікацій та евакуації забезпечує високий рівень функціональності, безпеки та доступності, що є критично важливим для будівель соціальної інфраструктури.

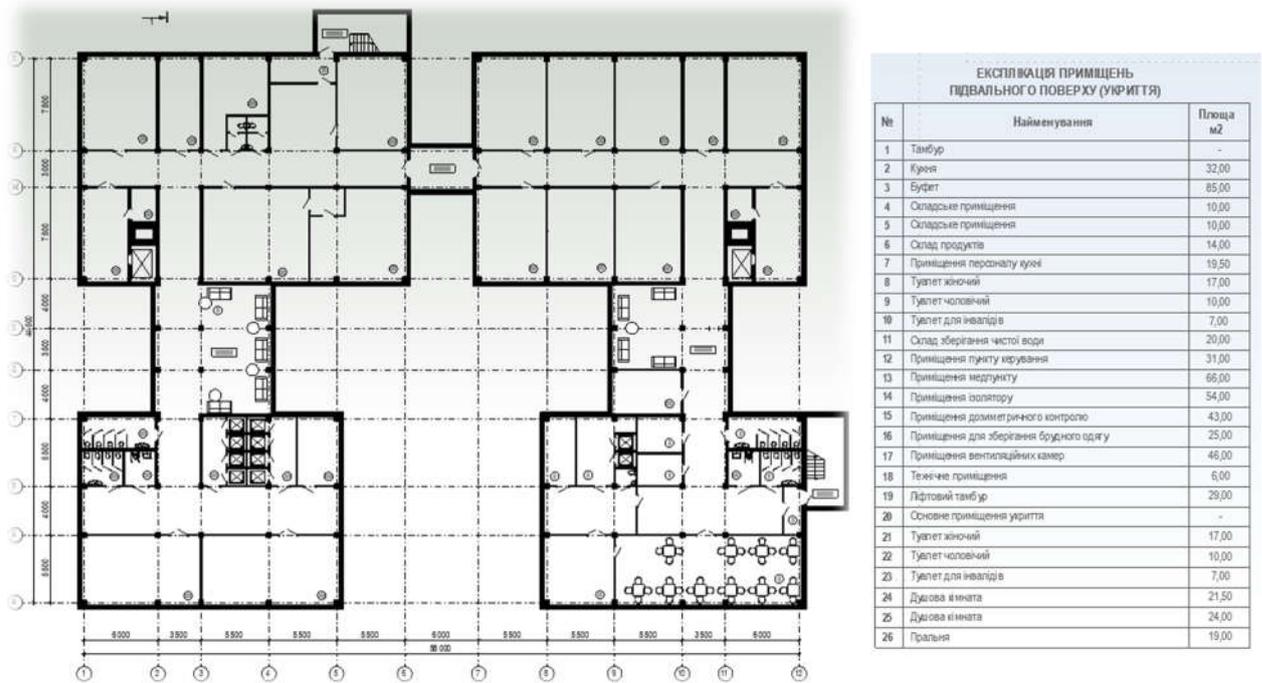

Рисунок 4.6. Схема плану підвального поверху (укриття) центру

Рисунок 4.7. Вирішення інтер'єру робочого кабінету центру соц. допомоги

Таблиця 4.2. Техніко – економічні показники будівлі

Найменування	Одиниця виміру	Кількість
Площа забудови	м ²	1845,00
Загальна площа громадських приміщень	м ²	780,00
Загальна площа офісних приміщень	м ²	1650,00
Будівельний об'єм	м ³	22880,00

5. КОНСТРУКТИВНЕ РІШЕННЯ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ В МІСТІ СУМИ

Конструктивно-будівельні рішення будівлі центру соціальної допомоги базуються на застосуванні індустріальних методів зведення, що дозволяють скоротити терміни будівництва, оптимізувати трудові витрати та забезпечити високу якість виконання робіт. Обраний каркасний тип конструктивної схеми забезпечує функціональну гнучкість та адаптивність внутрішнього простору, що є актуальним для закладів з динамічно змінюваними функціональними сценаріями обслуговування населення.

Просторова несуча система реалізована на основі залізобетонного каркаса зі сіткою колон 6x5,5 м, 3x4 м та 5,5x5,5 м, 6x6 м, що забезпечує рівномірний розподіл вертикального навантаження та дає можливість вільного зонування без потреби в несучих стінах. Така конструктивна схема дозволяє легко трансформувати просторові структури відповідно до змін функціонального призначення окремих приміщень у майбутньому.

Зовнішні стіни виконані з використанням багатошарової огорожувальної конструкції. Основні шари включають:

- цегляне облицювання для підвищення міцності та довговічності;
- теплоізоляційний шар із мінераловатних плит товщиною 100 мм, що відповідає сучасним вимогам енергоефективності (ДБН В.2.6-31:2021);
- оздоблювальне покриття фасаду штукатуркою товщиною до 30 мм, яке виконує як захисну, так і декоративну функцію.

Фасадна система передбачає інтеграцію суцільного засклення із застосуванням двокамерних енергоефективних склопакетів, що сприяє зниженню теплових втрат, покращенню природного освітлення приміщень і формує сучасний архітектурний образ будівлі. Склопакети мають сонцезахисне напилення та підвищений коефіцієнт теплозбереження, що відповідає стандартам сталого будівництва. Перекриття між поверхами виконані із залізобетонних плит зі спеціальними пустотами, що суттєво зменшує масу конструкції при збереженні необхідної несучої здатності. Для приміщень з

підвищеними експлуатаційними навантаженнями, зокрема технічних кімнат та залів засідань, застосовується монолітне залізобетонне перекриття, що забезпечує підвищену міцність і довговічність.

Сходові клітки, які виконують роль основних жорстких ядрових елементів каркаса, не лише забезпечують безпечну евакуацію, а й підвищують загальну стабільність будівлі. Вони ефективно сприймають горизонтальні та вертикальні навантаження, мінімізуючи деформації конструкції під час експлуатації, що особливо важливо в умовах сейсмічної активності.

Покрівля будівлі має плоску конструкцію з внутрішньою системою водовідведення, що сприяє зниженню ваги та полегшує обслуговування. Такий тип покрівлі дозволяє організувати на даху додаткові функціональні зони, включно з розміщенням інженерних комунікацій або озелененням, що підвищує естетичну привабливість і покращує мікроклімат навколо будівлі. Всі конструктивні елементи проектуються з урахуванням вимог сейсмічної стійкості та екологічної безпеки, що забезпечує комфортні умови перебування для відвідувачів, у тому числі для маломобільних груп населення, та гарантує надійність і довговічність будівлі як адміністративного об'єкта.

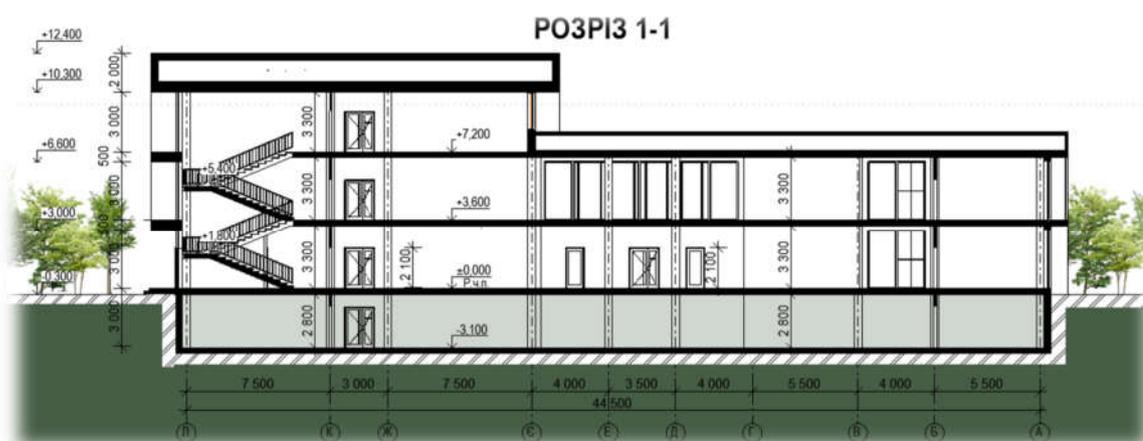

Рисунок 5.1. Конструктивний розріз будівлі центру соціальної допомоги

Інженерно-технічне обладнання будівлі центру соціальної допомоги є ключовим елементом її конструктивної цілісності та функціонального забезпечення. Проект передбачає впровадження сучасних інженерних систем, які гарантують безперебійну, комфортну та безпечну експлуатацію приміщень

відповідно до вимог ДБН В.2.5-67:2020 «Інженерне обладнання». Для підтримання оптимального мікроклімату у всіх функціональних зонах закладу запроєктована система механічної вентиляції з автоматичним контролем повітрообміну, що забезпечує регулювання температури та вологості відповідно до санітарно-гігієнічних норм. Крім того, система кондиціонування повітря підтримує стабільний комфортний температурний режим у літній період, що сприяє збільшенню інтенсивності праці персоналу та комфорту відвідувачів.

Система водопостачання передбачає прокладання розгалуженої мережі трубопроводів, яка забезпечує рівномірне постачання холодної та гарячої води до санвузлів, кухонь та інших службових приміщень. Водночас, водовідведення організовано з урахуванням вимог ДБН В.2.5-72:2018, що гарантує ефективний відтік стічних вод, запобігаючи виникненню санітарних проблем і підтримуючи гігієнічний стан будівлі.

Освітлювальна мережа відповідає сучасним стандартам енергозбереження та безпеки, включаючи основне та аварійне освітлення згідно з ДСТУ EN 1838:2015. Для забезпечення функціональності робочих місць передбачено достатню кількість електричних розеток і комунікаційних точок. Усі електротехнічні рішення виконані з урахуванням нормативних вимог до енергозбереження (ДБН В.2.5-28:2018) та техніки безпеки.

Система опалення будівлі центру соціальної допомоги організована за централізованою схемою із застосуванням сучасних котельних агрегатів та радіаторних теплообмінників, що забезпечують стабільний тепловий режим у холодний період року. Для підвищення енергоефективності передбачено встановлення автоматизованих терморегуляторів, які регулюють тепловіддачу в кожному приміщенні, що відповідає вимогам ДБН В.2.5-67:2020 щодо систем опалення будівель.

Фундаменти споруди спроектовані з урахуванням геологічних особливостей ґрунтів ділянки та розрахункових навантажень, зосереджених конструкцією. Враховуючи можливі локальні нерівномірності ґрунтових шарів, обрано пальову фундаментну систему, що гарантує високу стабільність і

довговічність будівлі. Пальові конструкції виконані з армованого залізобетону, що підвищує їх механічну міцність та стійкість до деформацій.

Застосування пальового фундаменту мінімізує ризики, пов'язані зі зміною фізико-механічних властивостей ґрунтів, забезпечуючи надійне передавання навантажень від будівлі на більш стійкі горизонти ґрунту. Таке конструкторське рішення відповідає нормам ДБН В.2.1-10-2009 (Фундаменти будівель та споруд), забезпечуючи структурну цілісність і довговічність будівлі центру соціальної допомоги. Загалом фундаментні конструкції сприяють не лише експлуатаційній надійності будівлі, а й ефективній роботі інженерних систем, створюючи комфортні умови для відвідувачів і працівників. Проєкт реалізовано з урахуванням сучасних вимог енергоефективності, безпеки та архітектурної гармонії.

Для даного проєкту центру соціальної допомоги фундаментна система була спеціально підібрана з огляду на унікальні геотехнічні умови ділянки будівництва та функціональне призначення об'єкта. З метою забезпечення максимальної стійкості та довговічності споруди обрано пальовий фундамент із застосуванням забивних або буронабивних залізобетонних паль. Це рішення дозволяє надійно передати навантаження будівлі на більш глибокі, стабільні шари ґрунту, уникнути нерівномірних осідань та підвищити загальну жорсткість конструкції.

Особливістю фундаменту є застосування технології армування з використанням корозійностійкої арматури, що значно продовжує експлуатаційний ресурс конструкції та відповідає сучасним стандартам будівництва. Крім того, конструкція фундаменту передбачає використання гідроізоляційних матеріалів для захисту від капілярного підйому вологи, що особливо важливо для збереження санітарно-гігієнічних норм у будівлі.

Така інженерна концепція фундаменту повністю відповідає нормативам ДБН В.2.1-10-2009 і є оптимальною для забезпечення надійності та безпеки будівлі центру соціальної допомоги в умовах місцевого клімату та ґрунтових характеристик.

6. ІНЖЕНЕРНИЙ БЛАГОУСТРІЙ ТА ЛАНДШАФТНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ

В межах проектування центру соціальної допомоги в міській забудові міста Суми на основі містобудівного аналізу сформовано комплексну концепцію благоустрою території, що включає інженерне облаштування, транспортне планування, ландшафтне озеленення та адаптацію простору при врахуванні необхідних потреб даних категорій користувачів, зокрема груп населення з обмеженими фізичними можливостями.

Транспортне планування та дорожнє покриття.

Основні проїзди навколо будівлі передбачено з шириною від 5,5 до 7,0 метрів, що відповідає вимогам ДБН В.2.3-5:2018 «Вулиці та дороги населених пунктів», забезпечуючи безперешкодний рух легкового, комерційного транспорту та спеціальних автомобілів (пожежної та аварійної служби). Дорожнє покриття виконано з високоякісного щільного асфальтобетону підвищеної зносостійкості, що відповідає вимогам ДСТУ Б В.2.7-87:2014, із влаштуванням лотків і систем поверхневого водовідведення. Така система забезпечує ефективне відведення дощових і талих вод, мінімізуючи ризики локальних підтоплень у міжсезоння та забезпечуючи довговічність дорожнього полотна.

Пішохідна інфраструктура та формування безбар'єрного середовища.

Пішохідні маршрути спроектовано з урахуванням інтенсивності руху відвідувачів, працівників та постачальників, що забезпечує раціональний розподіл потоків і запобігає скупченню людей у зонах пересування. Ширина тротуарів варіюється від 1,5 до 7,0 метрів, що відповідає вимогам ДБН В.2.3-5:2018 «Вулиці та дороги населених пунктів», і гарантує комфортне двостороннє пересування, а також забезпечує можливість безперешкодного заїзду пожежної техніки й оперативних служб у випадку надзвичайної ситуації.

Поверхня пішохідних доріжок сформована із застосуванням неслизької тротуарної плитки та бетонної бруківки з термообробкою, що підвищує безпеку та довговічність покриття, відповідаючи нормам ДСТУ Б В.2.7-87:2014.

Для забезпечення безбар'єрності передбачено пониження бордюрів у зонах пішохідних переходів, відповідно до вимог ДБН В.2.2-15:2018 «Будинки та споруди. Доступність будівель і споруд для маломобільних груп населення», а також встановлення тактильних елементів для орієнтації людей з вадами зору. Освітлення пішохідних маршрутів реалізовано поетапно, що дозволяє забезпечити належний рівень освітленості в темний час доби та підвищити безпеку пересування.

Організація автостоянки з інклюзивними та екологічними рішеннями.

На території ділянки, з боку господарської зони, запроєктовано відкриту автостоянку загальною місткістю 50 паркомісць. Конструктивне виконання стоянки включає армований бетонний фундамент та багатошаровий дренажний шар, який забезпечує стабілізацію ґрунту та запобігає заболоченню. Відповідно до чинних нормативів з інклюзивності (ДБН В.2.2-15:2018), 15% загальної кількості паркомісць, тобто 3 місця, відведено для осіб з обмеженими фізичними можливостями. Ці паркомісця мають збільшену ширину не менше 3,5 метра, позначені спеціальною розміткою та дорожніми знаками, що забезпечують безперешкодний доступ і комфортне користування.

Ландшафтне озеленення та комфортність середовища.

Для формування сприятливого мікроклімату на території ділянки передбачено комплексне ландшафтне озеленення, яке поєднує декоративні рядові посадки дерев уздовж пішохідних маршрутів із композиціями з низькорослих кущів і багаторічних квітників. Озеленення виконує комплексну функцію: естетичну, шумозахисну, а також підвищення якості повітря через пилопоглинання, що відповідає сучасним екологічним стандартам.

Перед входами до будівлі розміщено зоновані відпочинкові майданчики з лавками, урнами для сміття та навісами, які захищають від опадів. Використані матеріали є довговічними, волого- та морозостійкими, а дизайн гармонійно інтегрується в архітектурний образ центру соціальної допомоги, забезпечуючи єдність стилістичного рішення та функціональність. Всі проектні рішення з організації прилеглої території центру соціальної допомоги розроблялися з

урахуванням принципів ергономіки, енергоефективності, екологічної безпеки та архітектурної виразності. У процесі розробки проєкту застосовано комплекс інженерно-ландшафтних заходів, що включають сучасне вуличне освітлення з використанням енергоощадних світлотехнічних приладів, оптимізоване вертикальне планування території для забезпечення комфортного водовідведення та профілактики ерозійних процесів, а також організовану систему дренажу відповідно до вимог ДБН В.2.4-2-97.

Крім того, передбачено озеленення з елементами ландшафтного дизайну, які підсилюють цілісність архітектурного образу будівлі та створюють гармонійне природне середовище, що відповідає сучасним екологічним стандартам і сприяє покращенню мікроклімату прилеглої території.

Організація зовнішнього освітлення території.

Для забезпечення безпечного і комфортного руху в темну пору доби на всій території центру соціальної допомоги застосовано сучасні світлодіодні світильники (LED), що характеризуються тривалим терміном експлуатації та низьким споживанням електроенергії. Ліхтарні опори встановлені вздовж головних пішохідних шляхів, у зоні входних груп, на парковках та місцях відпочинку. Висота монтажу та нахил світильників ретельно розраховані згідно з вимогами ДБН В.2.5-28-2018 для запобігання засліпленню і формуванню тіней, що дозволяє створити рівномірне, комфортне освітлення території.

Система зовнішнього водовідведення.

З метою запобігання надмірному зволоженню території та захисту від можливих підтоплень проєктом передбачена комплексна система поверхневого водовідведення. Вона включає точкові приймачі дощових вод, лінійні водовідвідні канали з високою міцністю, а також підземні трубопроводи для відведення стоків за межі земельної ділянки. По пішохідних маршрутах встановлено захисні решітки для збору поверхневих вод. У місцях із підвищеним ризиком ерозії використано інженерні заходи для укріплення схилів, а також застосовано спеціальні ґрунтопокривні рослини з потужною кореневою

системою, що сприяють стабілізації ґрунту та очищенню водних потоків відповідно до екологічних стандартів.

Інженерне обладнання та організація благоустрою території центру соціальної допомоги в місті Суми здійснені відповідно до актуальних будівельних норм і стандартів. Це забезпечує безпечне, функціонально зручне та естетично привабливе середовище. Завдяки оптимальному просторовому плануванню, впровадженню енергоефективних технологій, створенню безбар'єрного доступу для усіх категорій користувачів і збереженню природного ландшафту, сформовано комфортні умови для працівників і відвідувачів цього соціального об'єкта. Застосовані інженерні та ландшафтні рішення не лише відповідають сучасним нормативам, а й сприяють підвищенню рівня комфорту, безпеки та екологічної стійкості території. Це забезпечує довготривалу функціональність об'єкта та створює сприятливі умови для якісного надання соціальних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування і забудова територій / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Київ, 2019. – 104 с.
2. ДБН В.2.2-9:2018. Громадські будинки та споруди. Основні положення / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Київ, 2018. – 96 с.
3. ДБН В.2.2-18:2007. Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення / Міністерство регіонального розвитку та будівництва України. – Київ, 2007. – 72 с.
4. ДБН В.2.2-12:2007. Архітектурно-будівельні рішення для забезпечення доступності будівель для осіб з обмеженими можливостями / Держбуд України. – Київ, 2007. – 55 с.
5. ДБН В.2.2-23:2018. Будівлі і споруди для обслуговування публіки / Мінрегіон України. – Київ, 2018. – 120 с.
6. ДБН В.2.2-13:2021. Вимоги до інженерних систем та мереж для громадських будівель / Мінрегіон України. – Київ, 2021. – 85 с.
7. Лукашевич М.П., Семігіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика): підручник. – Київ: Каравела, 2011. – 341 с.
8. Лінда С.М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд: навчальний посібник / С.М. Лінда. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – 608 с.
9. Міністерство соціальної політики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua>
10. Український центр соціальних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukc.gov.ua>
11. Центр соціальних інновацій U-LEAD [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsnap.ulead.org.ua>